

Bifolium

Nieuws over handschriften en oude drukken
ISSN: 0920-9360

Redactie: p/a Vakgroep Mediaevistiek, Rijksuniversiteit Groningen, Postbus 716, 9700 AS Groningen NL

30

OKTOBER 1997

Ter Inleiding

Vrijwel het hele spectrum van het oude boek als boek komt dit winterseizoen in tentoonstellingen aan bod. Variërend van handschriften met en zonder miniaturen, vroege en latere drukken en drukkers, bindwerk, bibliotheken en bibliotheekgeschiedenis tot meer inhoudelijke invalshoeken. Daarbij zijn algemenere thema's als almanakken, gebedenboeken of heiligenlevens af te wisselen met aandacht voor een bepaalde persoon, zoals het geval met Justus Lipsius aan wie een reeks activiteiten gewijd wordt. Opvallend is dat steeds meer tentoonstellingen ook gepaard gaan met het uitbrengen van nieuwe media als de CD-ROM – helaas niet altijd goedkoop, maar wel met ongekende mogelijkheden van tekst en beeld.

TENTOONSTELLINGEN

AMSTERDAM Amsterdams Historisch Museum: Het leven volgens Jan Luyken (1646-1712). 26 september 1997 - 4 januari 1998. Toont prenten, tekeningen en boeken.

AMSTERDAM Universiteitsbibliotheek: De vergulde boekband. Amsterdams boekbinders uit de tweede helft van de 17e eeuw. 19 september - 30 oktober 1997. Met catalogus (KEYSER).

ANTWERPEN Museum Plantin-Moretus: Justus Lipsius (1547-1606) en het Plantijnse Huis. 18 oktober 1997 - 18 januari 1998. Met catalogus.

BRUSSEL Koninklijke Bibliotheek Albert I (Nassaukapel): Guillaume Wielant of Willem Vrelant, miniaturist aan het Bourgondische hof. 5 december 1997 - 17 januari 1998. Met CD-Rom over de bibliotheek van de hertogen van Bourgondië (de eerste van vier) en een studie over de miniaturist Vrelant van B. Bousmanne (zie Bif. 31).

BRUSSEL Bibliotheca Wittockiana: De familie Deflinne. Vier generaties boekhandelaars en boekbinders te Doornik in de 18de en 19de eeuw. 20 september 1997 - 10 januari 1998. Publikatie zie: SORGELOOS.

DEN HAAG Koninklijke Bibliotheek: Geschiedenis van de Nederlandse bibliotheken. 21 november 1997 - 3 februari 1998. Van librije tot modern informatiecentrum. Samengesteld door Nederlands Bibliotheek- en Lectuurcentrum.

DEN HAAG Museum van het Boek / Museum Meermann-Westreenianum: Gouden legenden, Verhalen over heiligen in de Middeleeuwen. 10 oktober 1997 - 11 januari 1998. Een beeld van de verspreiding van heiligenlevens in handschrift en druk sedert ca 1260 (Legenda Aurea van Jacobus de Voragine). Geen cat. – zie GOUDEN LEGENDEN.

HAARLEM Stadsbibliotheek: De zestiende eeuw in de Stadsbibliotheek Haarlem. 29 augustus - 31 oktober 1997. N.a.v. het nieuwe boek van Gerard JASPERS (zie daar).

HAARLEM Teylers Museum: Hoogtepunten uit de bibliotheek. 19 september - 30 november 1997.

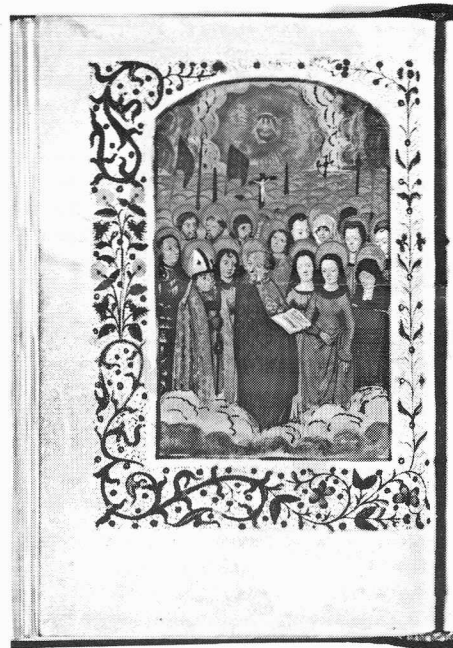
LEEWARDEN Provinciale en Buma Bibliotheek van Fryslân: Een handdruk van de tijd. De almanak en het dagelijks leven in de Nederlanden van 1500 - 1700. 2 oktober - 31 december 1997.

LEUVEN Centrale Bibliotheek: Justus Lipsius en Leuven. 18 september - 17 oktober 1997. Met catalogus (zie TOURNOY).

LEUVEN Centrale Bibliotheek: De neogotiek in de boekenkast. 6 november - 20 december 1997. Met catalogus (zie COPPENS - zie Bif. 31).

PARIJS Bibliothèque de l'Arsenal: La bibliothèque de l'Arsenal – cénacles érudits et salons littéraires. 25 september - 31 december 1997.

PARIJS Bibliothèque Nationale de France: L'aventure des écritures. Oktober 1997 - juni 1998.

Allerheiligen. Delft, ca 1470-1480. Utrecht: Museum Catharijneconvent, ABM h20, fol. 142v. Te zien in DEN HAAG.

NEW YORK, Pierpont Morgan Library: Medieval Bestseller: the book of hours. 17 september 1997 - 4 januari 1998. Cat. Roger S. Wieck.

NIEUWE EN AANGEKONDIGDE LITERATUUR

Libri - typografi - biblioteche. Ricerche storiche dedicate a Luigi BALSAMO. Firenze: Olschki, 1997. 700 pp., 2 dln. ISBN 8 8222 4504 0. Lit 160.000.

BARBIER, Frédéric (e.a., eds.) Le livre et l'historien. Etudes offertes en l'honneur du professeur Henri-Jean Martin. Genève: Droz: 1997 (Histoire et civilisation du livre, 24). xviii + 824 pp. ISBN 2 6000 0198 0. FS 90.

Laatste avondmaal, in: 'Vita salvatoris'. Duitsland, ca 1500. Nijmegen: UB, Hs. 149, pl. (!) 10r. Afgebeeld in HUISMAN.

Het BOEK behouden. Leiden: Nederlandse Boekhistorische Vereniging, 1997. (= Jaarboek voor Nederlandse Boekgeschiedenis, 4). 337 pp., ill. (deels kleur). ISBN 9 0751 3304 9. f 60.

BOWEN, Karen Lee Christopher Plantin's Books of Hours: Illustration and production. Nieuwkoop: De Graaf, 1997 (Bibliotheca Bibliographica Neerlandica, 32). xxxii + 460 pp., ill. geb. ISBN 9 0600 4427 4. f 250.

BRINKMANN, Bodo Die flämische Buchmalerei am Ende des Burgunderreichs. Der Meister des Dresdner Gebetbuchs und die Miniaturisten seiner Zeit. Turnhout: Brepols, 1997 (Ars nova, 1). 600 pp., 400 ill., geb. ISBN 2 5035 0565 1. BEF 3950. Belangrijke studie over periode van Karel de Stoute tot ca 1530.

BUIJNSTERS, P.J. Het Nederlandse antiquariaat tijdens de Tweede Wereldoorlog. Amsterdam: De Buitenkant, 1997 (zesde Bert van Selm-Lezing). ISBN 9 0703 8692 5. f 19,50.

Het COMBURGSE HANDSCHRIFT, Hs. Stuttgart, Württembergische Landesbibliothek, Cod. poet. et phil. 2° 22. Ed. Herman Brinkman en Janny Schenkel, 1997; 1568 pp., geb. in 2 dln. Hilversum: Verloren, 1997. ISBN 9 0655 0025 1. f 137 (zie ook onder: Conferenties).

DE LA FONTAINE VERWEY, H. Uit de wereld van het boek IV. Boeken, banden en bibliofielen, 't Goy/Houten: H&S, [1997], 255 pp. ISBN 9 0619 4218 7. f 59,90 Afsluitend deel (deel III verscheen in 1979!) met zeven essays en cumulatief register op de vier delen tezamen.

FÜSSEL, Stephan & Volker Honemann (eds.) Humanismus und früher Buchdruck. Akten des interdisziplinären Symposium vom 5./6. Mai 1995 in Mainz. Nürnberg: Hans Carl, 1996 (= Pirckheimer-Jahrbuch 11). 144 pp. ISBN 3 4180 0377 x. DM 46.

McGATCH, Milton (ed.) 'Welch kostbarer Grundstock'. Die Bibliothek von Leander von Ess in der Burke Library des Union Theological Seminary in New York. New York: UTS & The Grolier Club, 1996. 388 pp., ill., regs. ISBN 0 9106 7217 2. £ 67,50 (geb.), £ 49,50 (pbk). Schitterend verzorgd! Distributie The Grolier Club: fax: (+1) 212.838.2445, Europa: Scott Brinded, 106 Dover Road, GB-Folkestone CT20 1NN, fax: (+44) 01303.220600.

GHIJSELINCK, Frans (ed.) Bibliotheca Mariana Lovaniensis. La bibliothèque Mariale de Banneux-Notre-Dame, une collection Montfortaine dans la Bibliothèque de la Faculté de Théologie de la KU Leuven. Leuven: Bibl. Fac. Godg., 1997 (Documenta Libraria, 18). 1 + 291 pp., ill. regs. ISBN 9 0736 8321 1. BEF 950.

GID, Denise & Marie-Pierre Laffitte Les reliures à plaques françaises. Turnhout: Brepols, 1997 (Bibliologia, 15). xxxviii + 381 pp., ill. regs. ISBN 2 5035 0534 1. BEF 3950.

GILMONT, Jean-François Jean Calvin et le livre imprimé. Genève: Droz, 1997 (Etudes de philologie et d'histoire - Cahiers d'Humanisme et Renaissance, 50). 416 pp. ISBN 2 6000 0205 7. FF 160.

GILMONT, Jean-François (ed.) The Reformation and the Book. Leicester: Ashgate, 1997. ca 320 pp., ISBN 1 8592 8448 5. £ 45. Vertaling van in Bif. 18 aangekondigde bundel.

GOUDEN LEGENDEN. Heiligenlevens en heiligenverering in de Nederlanden. red. A.B. Mulder-Bakker & M. Carasso-Kok. 240 pp., ill. Hilversum: Verloren, 1997. ISBN 9 0655 0291 2. f 39. Bundel studies (vgl. tentoonstelling in DEN HAAG).

GROSSE, Rudolf & Hans Wellmann (eds.) Textarten im Sprachwandel - nach der Erfindung des Buchdrucks. Heidelberg: Winter, 1996 (Sprache - Literatur und

Geschichte, 13). 325 pp., ill. ISBN 3 8253 0408 6. DM 48.

HAFFNER, Mechthild Ein antiker Sternbilderzyklus und seine Tradierung in Handschriften vom frühen Mittelalter bis zum Humanismus. Untersuchungen zu den Illustrationen der 'Aratea' des Germanicus. Hildesheim: Olms, 1997 (Studien zur Kunstgeschichte, 114). 256 pp., ill. ISBN 3 4871 0407 5. DM 78.

HENGST, Karl (ed.) Ein Jahrhundert Akademische Bibliothek Paderborn: zur Geschichte des Buches in der Mitteldeutschen Kirchenprovinz. Paderborn: H&S, 1996. 192 pp., ill. geb. ISBN 3 9295 0705 6. DM 29,80. Naast studies en geschiedenis wordt er een Kurzkatalog gegeven van het handschriftenbezit. Ook materiaal over de 'schenking' van 62 kostbare hss. en drukken die op grond van het verdrag van Versailles in 1921 uit deze collectie aan de weer op de bouwen UB te Leuven werden overgedragen.

HERMANS, Jos.M.M. & Robert Peters (eds.) Humanistische Buchkultur - Deutsch-Niederländische Kontakte im Spätmittelalter (1450 - 1520). Münster-Hamburg: Lit, 1997 (Niederlande-Studien, 14). 240 pp., ill., geb., reg. ISBN 3 8258 2277 x. DM 68,80. Studies m.b.t. boekproductie en geletertheid in de oostnederlandse-noordwestduitse cultuurkring die thans door een landsgrens wordt doorsneden. Aandacht voor typische kenmerken bij handschrift en druk, context, taal (volkstaal en latijn) en inhoud.

HIGMAN, Francis M. Piety and the People. Religious printing in French, 1511-1551. Leicester: Aldgate, 1996. 542 pp., geb. ISBN 1 8592 8350 0. £ 49,50.

HOLLANDER, A.A. den De Nederlandse bijbelvertalingen 1522-1545. Nieuwkoop: de Graaf, 1997, 565 pp., 166 ill., bibliogr., regs. samenv. in het Engels (Bibliotheca Bibliographica Neerlandica, 23). ISBN 9 0600 4430 4. f 289,55.

HORNCHUCH Jérôme Orthotypographia. Instruction utile et nécessaire pour ceux qui vont corriger des livres imprimés & conseils à ceux qui vont les publier. Paris: Editions des Cendres, 1997. 128 pp. Zonder ISBN. FF 120. Vertaling (uit Latijn) van oudste tekst gewijd aan correcties van proeven (Leipzig 1608). Ook Latijn/Duitse uitgave is nog leverbaar (ed. Martin BOGHARDT): Darmstadt, 1983. 50+45+142 pp. ISBN 3 9239 0903 9.

HUISMAN, Gerda C. Catalogus van de middeleeuwse handschriften in de Universiteitsbibliotheek Nijmegen. Leuven: Peeters, 1997 (Miscellanea Neerlandica, 14). xlv + 646 pp., ill., regs. ISBN 9 0683 1935 3. BEF 2.400. Fraai uitgevoerde catalogus met aandacht voor inhoud en vorm (schrift, decoratie, boekbanden) - alle hss. zijn afgebeeld (deels kl.).

INKUNABEL- und Einbandkunde. Beiträge des Symposiums zu Ehren von Max Joseph Husung am 17. und 18. Mai 1995 in Helmstedt. Wiesbaden: Harrassowitz, 1996 (= Bibliothek und Wissenschaft 29, 1996). 341 pp., ill. ISSN 0678 236. DM 128 (als los deel).

JASPERS, Gerard, De zestiende eeuw in de Stadsbibliotheek Haarlem. Amsterdam: De Buitenkant, 1997. ISBN 9 0703 8682 8. f 59,50. Zie ook tentoonstelling te HAARLEM.

KEBLUSEK, Maria Boeken in de hofstad. De rol van het boek in het politieke centrum van de Republiek, 1625-1650. Hilversum: Verloren, 1997. (Hollandse Studiën, 33). 382 pp., ill. ISBN 9 0704 0338 2. f 67,50.

KEYSER, Marja The Gold-tooled bookbinding: Amsterdam bookbinders from the second half of the seventeenth century. Amsterdam, 1997. 70 pp., ill., geb. Geen ISBN; f 25. NB! Slechts verkrijgbaar tijdens en in tent. in UB AMSTERDAM (zie daar): tel. +31.020.525 2301, fax: -2311.

KEIJSPER, Chantal, Ingeborg Verheul & Jos van Waterland Catalogus der Bibliotheek van de Koninklijke Vereeniging ter bevordering van de belangen des boekhandels, X. Nieuwkoop: De Graaf, 1997. 744 pp. ISBN 9 0600 4434 7. f 180. Tiende catalogus (in 2 dln.); ontsluit bijna 9000 brieven daterend van vóór 1900.

KÜNST, Hans-Jörg 'Getruock zu Augsburg'. Buchdruck und Buchhandel in Augsburg zwischen 1468 und 1555. Tübingen: Niemeyer, 1997 (Studia Augustana, 8). ix + 373 pp., ill. ISBN 3 4841 6508 1. DM 142.

MACHIELS, Jérôme Privilègie, censuur en indexen in de Zuidelijke Nederlanden tot aan het begin van de 18de eeuw. Brussel: Algemeen Rijksarchief te Brussel, 1997 (Educatieve Dossiers, tweede reeks, 15). 192 pp., ill. Geen ISBN, bestelnr: 2503. BEF 400.

MANGUEL, Alberto A history of reading. London: Harper Collins, 1996. xii + 372 pp., ill. ISBN 0 0025 5006 7. £ 25.

MIGLIO, Massimo & Orietta Rossini Gutenberg e Roma. Le origini della stampa nella città dei papi (1467-1477). Napoli: Electa, 1997. 144 pp., rijk en fraai geïllustreerd. ISBN 8 8435 5641 x. Lit. 50.000.

NIJEUWDORP, Hans & Brigitte Dekeyzer Breviarium Mayer van den Bergh. Alle miniaturen. Gent: Ludion, 1997. 96 pp., ill. (alle in kleur), icon. reg. ISBN 9 0554 4117 1. BEF 600.

Of the Making of Books. Medieval manuscripts, their scribes and readers:

essays presented to M.B. PARKES, edited by Pamela Robinson & Rivkah Zim. Leicester: Ashgate, 1997 (ca 320 pp., ills, geb. ISBN 1 8592 8079 x. £ 45.

ROGER POWELL *The Compleat (!) Binder. Liber amicorum*, edited by John L. Sharp. Turnhout: Brepols, 1996 (Bibliologia, 14). 341 pp., ills., reg. op hss. ISBN 2 5035 0434 5. BEF 4300. Studies ter herinnering aan memorabel boekenkenner en binder (1896-1990), over technische aspecten als pigmenten en bindtechnieken, over materialen en decoratie, van Oudheid tot 18de eeuw, in Oost en West.

THE PRACTICE and representation of reading in England. Ed. by James Raven, Helen Small and Naomi Tadmor. Cambridge: Cambridge University Press, 1996. ISBN 0 5214 8093 0. £ 37.50.

RITUAL MAGIC. Studies in Late Medieval Texts and Manuscripts. Phoenix Mill, Thrupp, Stroud, Glos: Sutton Publishing, 1997. 224 pp., ills., geb. ISBN 0 7509 1381 9. £ 40 (in paperback vanaf jan. 1998 beschikbaar: ISBN 0 7509 1382 7. £ 12.99). Bevat o.m. overzicht 'magische' hss. in Engeland en dito teksten.

ROEPER, V.D. & G.J.D. Wildeman *Reizen op papier: journalen en reisverslagen van Nederlandse ontdekkingsreizigers, kooplieden en avonturiers*. Zutphen: Walburg, 1996 (= Jaarboek Vereniging Nederlandsch Historisch Scheepvaart Museum, 1996). 160 pp., reg. ISBN 9 0601 1965 7. f 49,50. Ontwikkeling van genre (ca 1480 - 1940) aan de hand van een van de omvangrijkste collecties ter wereld (gedrukte catalogus 1960).

ROSENTHAL, Bernard M. *The Beinecke Rare Book and Manuscript Library - The Rosenthal Collection of printed books with manuscript annotations: a catalog of 242 editions mostly before 1600, annotated by contemporary or near-contemporary readers*. Nwe Haven: Yale UP, 1997. 389 pp., facs., geb., regs. ISBN 0 8457 3131 9. Schitterend boek: elk exemplaar afgebeeld, tekst gezet uit Dante van Mardersteig.

ROSIER, Bart A. *The Bible in print: Netherlandish bible illustration in the sixteenth century*. Leiden: Foleor, 1997. 2 dln. xv + 359 en iii + 216 pp., ills. ISBN 9 0750 3509 8.

SANDLER, Lucy Freeman *Omne Bonum. A fourteenth-century encyclopedia of universal knowledge*. British Library MSS Royal 6 E VI - 6 E VII. London: Harvey Miller, 1997. 2 dln., 256 + 276 pp., 118 + 760 ills., geb., regs.

ISBN 1 8725 0175 3. £ 120. Belangrijke studie over encyclopediën in het algemeen en over dit hs. uit het derde kwart van de 14de eeuw in het bijzonder.

SCHUNKE, Ilse (fortgeführt von Konrad von Rabenau) *Die Schwenke-Sammlung gotischer Stempel- und Einbanddurchreibungen, nach motiven geordnet und nach Werkstätten bestimmt und beschrieben. II: Werkstätten*. Berlin: Akademie Verlag, 1996. (Beiträge zur Inkunabelkunde, 3. Folge, 10). xii+344 pp., geb., ills., div. regs. (tevens correcties t.o.v. deel 1). ISBN 3 0500 2625 1. DM 124. Na het platendeel (1979) is nu het deels even oude commentaardeel verschenen bij het stempelrepertorium dat Paul Schwenke in het begin van deze eeuw aanlegde. Weliswaar niet zonder feilen is hiermee door de goede zorgen van Von Rabenau en de medewerkers van de GW een belangrijk hulpmiddel beschikbaar, m.n. voor onderzoek naar boekbanden uit midden Europa. Het platendeel is ook nog leverbaar (DM 60).

SCRIBES et manuscrits du Moyen-Orient. Paris: BnDF, 1997. (= Etudes et recherches). 392 pp., ills. ISBN 2 7177 2013 8. FF 460. Twintigtal (congres-) bijdragen (1994) over de nog jonge codicologie van het Midden-Oosten.

SCRIPTA MANENT Drukletters over schoonschrift of een vriendenboekje voor drs A.R.A. Croiset van Uchelen bij zijn afscheid als hoofdconservator van de Universiteitsbibliotheek Amsterdam, verzameld door Piet Visser. Amsterdam: UB, 1997. 110 pp., ills. ISBN 9 0612 5024 2. f 47,50 (plus 12,50 p&p). Zeer verzorgde uitgave.

SORGELOOS, C. *Les Deflinne: Quatre générations de libraires et de relieurs à Tournai aux XVIIIe et XIXe siècles*. Brussel: Bibliotheca Wittockiana, 1997 (Studia Bibliothecae Wittockianae, 5). 624 pp., ills., geb. BEF 6800.

STOOKER, Karl & Theo Verbeij *Collecties op orde: middelnederlandse handschriften uit kloosters en semi-religieuze gemeenschappen uit de Nederlanden. I: Studie. II: Repertorium*. Leuven: Peeters, 1997 (Miscellanea Neerlandica, 15, 16). 2 dln, ca 350 en ca 600 pp., ills, regs. Handeldeditie van Leids (dubbel-)proefschrift; belangrijke bijdrage over verspreiding van teksten met goede verzameling (voornamelijk BNM-) materiaal en interpretaties.

'A Miracle of Learning'. Studies in manuscripts and Irish learning. Essays in honour of William O'SULLIVAN. Ed. Toby Barnard, Dáibhí ó Cróinín & Katharina Simms. Aldershot: Ashgate, 1997. 312 pp., ills, regs. ISBN 1 8592 8293 8. £ 49,50. Ter ere van eerste conservator handschriften van Trinity College, Dublin.

SUTTON, Anne F. & Livia Visser-Fuchs *Richard III's books. Ideals and reality in the life and library of a medieval prince*. Phoenix Mill, Thrupp, Stroud, Glos: Sutton Publishing, 1997. 352 pp., ills., geb. ISBN 0 7509 1406 8. £ 35.

TOURNOY, Gilbert, J. Papy & J. de Landtsheer (eds.) *Lipsius en Leuven. Catalogus van de tentoonstelling*. Leuven: UP, 1997 (Supplementa humanistica Lovanensia, 13). 388 pp. ISBN 9 0618 6836 x. BEF 750. (zie LEUVEN).

VERHELST, Karel m.m.v. Raf van Laere *Catalogus van de 16de-eeuwse drukken bewaard in Limburgse bibliotheken*. Brussel: Archief- en Bibliotheekwezen in België, 1997 (ABB, Extranummer 54). 299 pp., regs. ISSN 0775 0722. BEF 800.

Sober uitgevoerd precies overzicht van 493 edities in instellingen in (Belgisch) Limburg, m.n. te Sint Truiden en Hasselt, ontsloten in vele registers.

VIS, G.N.M. (ed.) *In het spoor van Egbert. Aartsbisschop Egbert van Trier, de bibliotheek en geschiedschrijving van het klooster Egmond*. Hilversum: Verloren, 1997 (Egmondse Studiën, 3). 191 pp. ills. ISBN 9 0655 0289 0. f 39. Bevat o.m. nieuwe editie Egmondse boekenlijst.

UTRECHT, Britain and the Continent. Archeology, Art and Architecture. ed. by Elisabeth de Bièvre. London: the British Archaeological Association, 1996. 288 pp., 112 ills. ISBN 0 9012 8673 7 (pbk: £ 35) ISBN 0 9012 8672 9 (geb. £ 47). Met een bijdrage over de oudste boeken in ons land.

CONFERENTIES

OVERLEVERING GRAMMATICA-HANDSCHRIFTEN

Onder de titel 'Manuscripts and tradition of grammatical texts from Antiquity to the Renaissance' vindt van 16-23 oktober 1997 te Erice (Sicilië) de elfde cursus van de International school for the study of the written records plaats. Aanmelding en inlichtingen: prof. Paolo de Paolis, Dip. di Filologia e Storia Università degli Studi di Cassino, Via Zamosch, I-03043 Cassino, fax: (+39) 0776.311427.

VERZAMELHANDSCHRIFTEN EN CONVOLUTEN

Ter gelegenheid van de presentatie van de integrale editie van het zogenoemde Comburgse handschrift (Stuttgart, Württembergische LB, Cod. poet. et phil. 2° 22), zal 31 oktober 1997 in de Senaatszaal van het Academiegebouw te Groningen een studiedag plaatsvinden over de algemene problematiek van verzamelandhandschriften en convoluten (ook hun belang voor de literatuurgeschiedenis). Inlichtingen en aanmelding: drs Janny Schenkel, Vakgroep Nederlands RUG, postbus 716, NL-9700 Groningen, tel. (+31) 050.363.5873, fax: -363.4900, e-mail: schenkel@let.rug.nl.

ELZEVIER

Van 20-22 november 1997 zal te Leiden een internationaal congres gehouden worden om te herdenken dat 450 jaar geleden Lodewijk Elzevier werd geboren: 'Boekverkopers van Europa: het Nederlandse uitgevergeslacht Elzevier'. De thematiek is breed: faam en historiografie van het uitgevershuis, fondsen, typografie en illustraties, internationale contacten e.d.m. De organisatie is in handen van de Nederlandse Boekhistorische Vereniging. Aanmelding en inlichtingen: dr B.P.M. Dongelmans, Stevinstraat 14, NL-2405 CP Alphen aan den Rijn, tel. (+31) 01720.94835.

SINT AGNES TE KAMPEN EN MODERNE DEVOTIE

27 november 1997 wordt te Kampen een symposium gehouden over het Sint-Agnesconvent ter stede in het licht der beweging van devote vrouwen, de laatmiddeleeuwse kloosterbouw en de vijftiende-eeuwse gebedstraditie. Inlichtingen en aanmelding: IJsselacademie, postbus 244, NL-8260 AE Kampen, tel. (+31) 038.331 5235, fax: -333 0574.

HANDSCHRIFT EN DRUK

'Die Gleichzeitigkeit von Handschrift und Buchdruck' is thema van een door Klaus Grubmüller georganiseerd symposium in de Herzog August Bibliothek te Wolfenbüttel, te houden 28-30 november 1997. Nadere informatie: HAB, Postfach 1364 D-38299 Wolfenbüttel, fax: (+49) 05331.808266, e-mail: kulturprg@hab.de.

MAXIMILIAAN I EN ZIJN KRING

'Literatur und Kunst im Umkreis Maxilians I' staat van 10 - 13 december 1997 centraal in het door Jan-Dirk Müller georganiseerde Arbeitsgespräch te Wolfenbüttel. Voor nadere details zie adresgegevens hiervoor.

BOEK EN BIBLIOTHEEK IN DE MIDDELEEUWEN

Op 11-13 december 1997 vindt het zestiende promovendi-symposium van de onderzoeksschool Mediëvistiek plaats, in en nabij Zwolle (info: Jos.M.M. Hermans, RUG tel. (+31) 050-3636114, fax -3637263).

PAPIER IN DE MIDDELEEUWEN

Het Institut de Recherche et d'Histoire des Textes te Parijs organiseert van 23-25 april 1998 een int. colloquium over geschiedenis en techniek van het papier in de middeleeuwen. Aanmelding en informatie: Monique Zardoun, IRHT, 40, Avenue d'Iéna, F-75116 Paris, fax: (+33) 01.4723 8939.

FRAGMENTEN EN HUN PROBLEMEN

10-12 juli 1998 zal te Oxford het congres van het Seminar in the History of the Book to 1500 plaats vinden, ditmaal over 'Fragments & their problems'. Aanmelding en inlichtingen: dr M.M. Smith, Dept. of Typography & Graphic Communication, University of Reading, 2 Early Gate, Whiteknights, Reading RG6 6AU, e-mail: m.m.smith@reading.ac.uk.

Drukkersmerk van het huis Elzevier

CONGRES CIPL & APICES

Van 17 of 18 tot 20 of 21 juli 1998 zal in de oude abdij van Cluny het XIIe colloque du Comité international de paléographie latine gehouden worden: 'Le

Statut du scribeur'. Het congres dient ook als bijeenkomst van Apices. Aanmelding en inlichtingen: Mlle. Prof. M.-C. Hubert, École nationale des chartes, 19, rue de la Sorbonne, F-75005 Paris, fax: (+33) 01.43298975.

V A R I A

Uit bibliotheek, museum en archief

STAATSBIBLIOTHEEK BERLIJN

De Staatsbibliothek zu Berlin - Preußischer Kulturbesitz ('SBB-PK', zoals de officiële afkorting nu is) is begonnen met het samenvoegen van de collecties. De incunabelen en vroege drukken zijn - voorzover geen 'Kriegsverlust' - sedert kort allemaal raadpleegbaar in het oude gebouw ('Haus 1'), Unter den Linden 8. Daar is ook de Gesamtkatalog der Wiegendrucke gevestigd.

Vanaf 6 oktober 1997 worden alle handschriften overgebracht naar 'Haus 2', het gebouw aan de Potsdamer Straße, waar ze vanaf 1 december beschikbaar zijn. Gedurende de verhuizing zijn de handschriften en handbibliotheken in beide gebouwen niet raadpleegbaar.

LONDEN, BRITISH LIBRARY

Naar zich laat aanzien zullen van eind augustus 1998 tot 4 januari 1999 de hss. van de British Library niet toegankelijk zijn. De incunabelen verhuizen geleidelijk al in dit najaar (1997).

Nieuwigheden op CD-rom

INCUNABELEN OP CD-ROM EN MICROFICHE

Op basis van het - bijzonder nuttige en handige - sedert 1980 bestendig groeiende computerbestand van de 'Incunabula Short-Title Catalogue', onderhouden vanuit de BL te Londen, ondersteund door alle grote onderzoeksbibliotheken, is nu een eerste CD-Rom verschenen, 'The Illustrated ISTC'. Opzet is om alle 28.000 edities kort te beschrijven (nu leverbaar), plus afbeeldingen van essentiële teksten (incipit, explicit b.v.) en drukkensmerken. Het plan is na de eerste CD in het komend decennium jaarlijks een nieuwe CD met afb. uit 2000 edities uit te brengen. De eerste CD kost £ 1995, vervolgschijven ca £ 990 per stuk.

Wie complete incunabelteksten nodig heeft kan op microfiche terecht: daar is een reeks van telkens ca 100 titels op ca 400 fiches voorzien, veelal thematisch uitgebracht. De projecten stonden/staan o.l.v. dr Lotte Hellinga en dr Martin Davies van de British Library. Inlichtingen: Primary Source Media, 50, Milford Road, Reading RG1 8LJ, United Kingdom, fax: (+44)0118. 939 4334, e-mail: sales@psmedia.co.uk.

HET MUSEUM PLANTIN-MORETUS - THUIS!

Onlangs verscheen een CD-Rom waarop smaakvol gepresenteerd wordt wat er in de 16e/17e eeuw in de vermaarde drukkerij-uitgeverij zoal te doen was. Men maakt (beknopt!) kennis met personen en werkzaamheden, van lettergieter tot winkel. Zelfs kan men (m.b.v. de computermuis) zelf letters in de zethaak zetten, woorden vormen, inkten en afdrucken. E.e.a. omlijst met muziek uit de tijd. Verkrijgbaar in het Museum en bij de uitgever: Gent: Van de Kerckhove & De Vos, 1997. ISBN 9 0760 8301 0. BEF 1950.

BIFOLIUM is een informatieblad over activiteiten rond handschriften en oude drukken. Het bevat zoveel mogelijk gegevens over tentoonstellingen, catalogi, conferenties, workshops, bijeenkomsten van codicologen en bibliografen. Bij beschikbare ruimte kan een kort verzoek om informatie worden opgenomen.

Bifolium verschijnt tweemaal per jaar, in april en oktober.

Een abonnement kost momenteel tien gulden per vier nummers (twee jaargangen), over te maken naar girorekening 33 50 785 (Postbank Arnhem-NL) Voor instellingen met gecompliceerde administratieve eisen is tien gulden per jaar verschuldigd. Na opgave van naam en adres bij de redactie ontvangt men een rekening of acceptgirokaart.

Mededeling voor onze abonnees in het buitenland:

Omdat de kosten voor buitenlands betalingsverkeer buitensporig hoog uitvallen, vragen wij U bij voorkeur geen gebruik te maken van het acceptgiro-formulier, maar Uw betaling zo te regelen, dat de transferkosten voor Uw rekening komen, bijvoorbeeld door gebruik te maken van een internationale postwissel ten name van Bifolium, Vakgroep Mediaevistiek RU Groningen, Postbus 716, NL-9700 AS Groningen. Dank U.

Message for our Foreign subscribers:

As the charges for collecting your subscription are very high, we would like to ask you to mention on your cheque that the costs of transfer are yours. If you want to pay by an International PO-money order, would you please do so in the name of Bifolium, Department of Medieval Studies, PO Box 716, 9700 AS Groningen - The Netherlands. To keep things simple: please do not send cheques other than Euro-cheques, please (collecting costs are often more than the sum involved). Thank you. Redactie: Jos.M.M. Hermans [+31] 50 3636114, fax: 3637263, e-mail: jhermans@let.rug.nl en W.C.M. Wüstefeld [+31] 30 2313835, fax: 2317896.